گفتوگۆ لەگەڵ جوتیار ئەحمەد … سازدانی/ شاخەوان سدیق.

جوتیار ئەحمەد"
بۆ من نوسین خوڵقاندنی دنیایەکە بەشێوەیەکی جیاوازتر لەو واقیعەی کە هەیە.
یەکێك لە دەنگە تازەو جدیەکانی ناو دونیای چیرۆك نوسینی ئێمە، کە ماوەی چەند ساڵێکە بەبێدەنگی و دوور لە فەوزای میدیای خەریکی بڵاوکردنەوەی بەرهەمەکانێتی گەنجێکی هێمن و لەسەر خۆیە، بەناوی (جوتیار ئەحمەد) بۆ زیاتر ئاشنابوون بەم نوسەر گەنجە، پێمان باش بوو لەم دیدارەدا بیدوێنین.

سازدانی/ شاخەوان سدیق.

پ1/ زۆرێك لە نوسەرانی کورد، بە شیعر نوسین دێنە ناو دونیای ئەدەبیەوە و کەمتر خۆیان لە قەرەی نوسینی چیرۆك دەدەن، هەربۆیە لە بوارەکەشدا کەسی چیرۆك نووس کەمە، ئێوە ئەمە بۆچی دەگێڕنەوە؟ ئایا چیرۆك نوسین کارێکی قورسەو پێویستی بە سەلیقەو مەعریفەیە، یان نوسینی چیرۆك تایبەت مەندی خۆی هەیە؟

وە/ لە کۆمەڵگەی ئێمەدا نووسنیش وەك هەموو کردەوەکانی تر بۆتە چاولێکەری و مۆدی ڕۆژ، واتە گۆڕینی ئەرکی شیعر لە نوسین بۆ خوێندەوارەوە بۆ عەوام، لێرەشەوە ئەوە دەست پێئەکات کە شاعیریش بەرەو عەوام بوون ئەڕوات، ئیدی هەستکردن بەوە دێتە ئاراوە کە شیعر نوسین کردەیەکی زۆر ئاسانە، کە بە پێچەوانەوە وانیە. سەبارەت بەوەی کە من بۆ بەشیعر دەستم پێنەکرد، لای من وەك پاموك دەڵێت" شیعر نوسین قسەکردنە لەگەڵ خودا واتە ئەبێت خودا بتدوێنێ، ئەگەر نا ئەوە تۆ ناتوانیت شیعر بنوسیت"، کەم شاعیر هەیە خودا بیان دوێنێ، هەربۆیە دنیای ئێمە پڕبووە لە شیعری هیچ. جگە لەوەش من هیچ کات نەمویستووە ببمە شاعیر، یا هیچ کات لەگەڵ ئەو لێشاوەدا ناڕۆم کە تۆ باسی ئەکەیت. سەبارەت بەچیرۆك بەڵێ ژێرخانێکی پتەوی خوێندنەوەی ئەوێ، فراوانکردنی خەیاڵ و دنیابینی جیاوازی ئەوێ، من تا نەمتوانی بە زمانێکی بیانی بخوێنمەوە، نەمتوانی چیرۆك بنووسم، لەبەر ئەوە ئەمەوێ پێت بڵێم کە نوسەری

ئێمە کەسێکی تەمەڵە لە خوێندنەوەدا، وە بێتە کەسێکی چالاك لە نوسیندا کە ئەمەش بەبێ ژێرخانی باشی خوێندنەوە ئەبێتە چەنەبازی و بێمانایی.

پ2/ گەلی کورد وەك نەتەوەیەکی کارەساتبار بە درێژای مێژوو چەندین کارەساتی بەسەردا هاتووە و لەم ڕووەشەوە ڕەنگە دەوڵەمەنترین میلەتبین لە ڕووی زۆری چیرۆك، کە بەهۆی ئەو کارەساتانەوە ڕویانداوە، کە هەمیشە کەرەستەی باشی گێڕانەوەن بۆ دروستکردنی چیرۆکی ئەدەبی، ئێوە پێتان وایە ئێمە توانیومانە بەتایبەت چیرۆك نوسەکانمان سودی باش لەم هەموو کارەساتانە وەرگرن بۆ دەوڵەمەندی چیرۆکی کوردی و بە ئەدەبکردنی ڕوداوەکان وەك ئەوەی دوای هۆلۆکۆست جولەکەکان کردیان.؟

وە/ کە تۆ مەعریفەی خوێندنەوەو نوسینت نەبێ با هەموو مێژووەکەت کارەسات بێت، هیچ سودی نیە، تەنها زۆر وتنی بێمانا چاپ وبڵاو دەکرێتەوە، خۆ (تاوان وسزا)ی دیستۆڤسکی باسی کارەساتی کۆمەڵگە ناکات، یا باباسی داستانی (گەلگامێش)ی سۆمەرییەکان بکەین، کە چەندین سەدە پێش(ئۆدیسەو ئەلیادە)ی هۆمیرۆس یا چیرۆکەکانی تەورات نوسراوەتەوە، لەوێشەوە بۆ (هاملێتی شەیکسپیر)، دۆنکیخۆتەی (سێرڤانتس) و پاشان، وەك وتم دیستۆڤسکی و ئینجا (ئاناکارنینای تۆلستۆ)ی، ئەمانە کەبونەتە تێکستی نەمر هیچیان باسی کارەساتی گەورە ناکەن، کە بەسەر کۆمەڵگە هاتووە، بەڵکو باسی دەرون و ناخی مرۆڤ ئەکات، واتە کێشە دەرونیەکانی مرۆڤ کە هەمیشە بە نەگۆڕی دەمێننەوە، ئەو کێشەو پرسیارانەی کە لەسەرەتای دروستبونی مرۆڤایەتیەوە مێشکی مرۆڤ دەخۆن. کۆمەڵگەکانی خۆیانیان ئەناتۆمی کردووە، کە دوای ئەوانیش کۆمەڵناس و دەرروونناسەکان بۆ زانستەکەی خۆیان بەکاریان هێناوە، ئێستاشی لەگەڵدابێ. واتە چیرۆکنوس و ڕۆمانووس بەبێ شارەزای دەرونی ئینسانی کۆمەڵگەکانی خۆیان ناتوانن تێکستی نەمر بخوڵقێنن، ئەمەش بە خوێندنەوەو وردبونەوە دەکرێت، لە تەنیایدا ئەتوانی بخوێنیتەوەو وردبیتەوە، بەڵام بەداخەوە زۆربەی نوسەرانی ئێمە ڕقیان لە هەردوکیانە، ئەمەش وەك پیشەی سیاسەت کوتلەوکوتلەکاری و بەشان و باڵی یەکتردا هەڵدانی هێناوەتە کایەوە.

پ3/ هەموو مرۆڤێك کە دەنوسێت کۆمەڵێك چیرۆکی تایبەتی لە ژیاندا بۆ گێڕانەوە هەیە، وەك ئەوەی کە مارکیز دەی وت” من دەژیم بۆ ئەوەی بگێڕمەوە” ئەتوانم بزانم چیرۆکەکانی تۆ لە ژیانا بۆ

گێڕانەوە چین؟ ئایا نوسین پانتایەکە بۆ ووتنی ئەوشتانەی کە لە واقیعدا بێت ناکرێت؟ یان ئەدەب بەگشتی و ژانری چیرۆك نوسین بەتایبەتی بۆ تۆ چین؟

وە/ هەموو مرۆڤێك چیرۆکی خۆی هەیە بۆ گێڕانەوە، بەڵام ئایا کێ توانای هەیە بۆ گێڕانەوەو نوسینەوە. یاخود بوێری وتنی نهێنی و قەدەغەکراوەکانی هەیە. چیرۆکەکانی من بۆ گێڕانەوە ئەوانەن کە لە دەرونی مرۆڤەکان وکۆمەڵگەدا هەستی پێدەکەم، بەدڵنیاییەوە تۆ کە لە تەنیاییدا ئەنووسی خاوەنی جیهانی خەیاڵی خۆتی واتەی ئەوەی لە واقیعدا ناکرێت نووسەر ئەتوانێ بەپێی خەیاڵ و ویژدانی خۆی بیخوڵقێنێ. بۆ من نوسین خوڵقاندنی دنیایەکە بەشێوەیەکی جیاوازتر لەو واقیعەی کە هەیە، ڕەفزکردنی کۆمەڵگەیەکی داڕزاو بنیادنانی دنیایەکی جوانتر بۆ کارەکتەرەکانی دنیای خەیاڵی خۆم، کە هەڵێنجراوی ئەو کۆمەڵگەین، خۆم بە واقیع تیایدا ئەژیم، جیاواز نوسینەوەی دەستورو یاساکان بەو شێوازەی خۆم ئەمەوێ.

پ4/ لە نێوان کۆمەڵە چیرۆکی بڵاوکراوەی (ڕێچکەی مێرولەکان،) تا ڕۆمانی (ئایەتەکانی سورەیا) وەستانێك لە کارکردنتا بەدی دەکرێت، لە ڕووی زەمەنەوە، ئەم وەستانە پەیوەندی بە خۆدەوڵەمەندکردنی معریفەوە هەیە، یان نەخێر نەوەستاون، بەڵام کەمتر بڵاو دەکەنەوەو ناتانەوێت بەشێك بن لە، لێشاوی بڵاوکردنەوە، وەك ئەوەی کە ئێستا لە دنیای ڕۆژنامەو گۆڤاری ئێمەدا هەیە؟ ئەتوانم بزانم هۆکاری ئەم بێدەنگیەت چییە؟

وە/ بەڵێ من نامەوێ بەشێك بم لەو لێشاوە، وە حەزیشم لە زۆر نوسین نیە، بەڵکو زیاتر حەز بەخوێندنەوە دەکەم، زۆر کەس بەشدارە لەو لێشاو نوسینەوەیەدا، کە ئەمەش لە هەموو دنیادا باوە، بەڵام لە کۆتایدا دەقێك ئەمێنێتەوە کە توانای وەڵامدانەوەی پرسیارەکانی هەبێت، خەیاڵی مرۆڤەکان فراوان بکات، نادیارەکان بێنێتە بەرچاوی خوێنەر. جگەلەوەش من ئەوەندەی بۆم بکرێ خۆم دور ئەگەرم لەو کوتلەو کوتلەکارەییەی کە لەسەرەوە باسم کرد، پەیوەندی هاوڕێیەتیم لەگەڵ هیچ نوسەرێك نیە، کە ڕێزم بۆ هەمووشیان هەیە، ئەمەش پەیوەندی بە خۆبەزلزانیەوە نیە، بەڵکو من لەگەڵ لێشاودا ناڕۆم، وە لە دنیای نوسینی ئێمەدا بۆگەنبوون و گەندەڵیەکی سەیر لە ئارادایە، هەر بۆیە نامەوێ تێکەڵ بم، هیچ یەك لە هاوڕێ نزیکەکانم نوسەرنین، وە بە دەگمەنیش دەخوێننەوە.

پ5/ زۆرجار دەوترێت چیرۆك نوسین مەشقە بۆ نوسینی ڕۆمان. یان

چیرۆك پشوی خوێنەرە لە نێوان ڕۆمان بۆ ڕۆمانێكی دیكە، تۆ تاچەند لەگەڵ ئەم بۆ چونەی، تۆچیرۆك بە ژنرێكی سەر بەخۆدەزانیت؟.

وە/ ئەم پرسیارە زیاتر بۆ خوێنەر گونجاوە، واتە ئەبێت لەخوێنەر بكرێت. ئەشێ هەندێكجار چیرۆك نوسین مەشق بێت بۆ ڕۆمانونووسین، بەڵام هەموو كات نا، ئەبینی ڕۆمانووسی زۆر سەركەوتوو هەبوون و هەن كە چیرۆك نووسیش نین، وە ئەشێ زۆرجار چیرۆك ڕۆمانێكی تەواو نەكراوبێت، لە هەمانكاتیشدا ئەتوانین بڵێن چیرۆك ژانرێكی سەربەخۆشە.

پ6/ دواین بڵاوكراوەتان ڕۆمانێكە بەناونیشانی (ئایەتەكانی سورەیا). دەتوانین كەمێك لەسەر شێواز و تەكنیك و تێمای سەرەكی ئەم ڕۆمانە بۆمان بدوێت؟ بە بۆچونی خۆتان لە نێوان كۆمەڵە چیرۆكی چاپكراوی یەكەمتان و ئەوە ڕۆمانەی ئێستادا چ گۆڕانكارییەك بەسەر شێوازی نوسین و تەكنیكی نوسین لای ئێوە هاتوە؟ ئێوە لەگەڵ ستایلی دیاری كراو تایبەتان، یان پێتان وایە لە نوسینێكەوە بۆ نوسینێكی تر دەبێت گۆڕانكاری هەبێت؟

وە/ ئایەتەكانی سورەیا باسكردینی داڕزانی هەموو كونجەكانی كۆمەڵگەیە بەهۆی سیاسەتەوە، ڕاكێشانی سیاسەتە بۆ ناو دنیای فەنتازی و شیتەڵكردنی، باسكردنی خنكاندنی كۆمەڵگەیە لە ناو دەریای نەوتدا، ونبونی هەموو بێنەخۆشكانەو زاڵبونی بۆگەن وپیسیە. من ناتوانم بڵێم چ گۆڕانكارییەك لە نێوان كۆمەڵە چیرۆكی یەكەمم و ئەم ڕۆمانەدا ڕویداوە، ئەوە خوێنەر و ڕەخنەگر ئەتوانن قسەی لەسەر بكەن. وەك باسم كرد من لە دنیای ئەدەب و هونەردا یاسای جێگیر نابینم بەپێی خوێندنەوەی خۆم و فراوانبوونی دنیای بینی خۆم ئەنوسم، نوسەر ئەكرێ زمانی تایبەتی گۆڕانەوەی خۆی هەبێت، بەڵام ئەگەر بیەوێ لەسەر یەك ستایلی تایبەت بنوسێ، ئەوە دورە لە دنیای ئەدەبەوە.

پ7/ زۆرێك لە ڕۆمان نوسەكان دەڵێن ئێمە دەتوانین ئەوەی بە ڕۆمان دەی نوسین بیكەین بە چیرۆك یان ئەو چیرۆكەی دەی نوسین دەتوانین بیكەین بە ڕۆمان ئایا ئێوە پێتان وایە كە كاری چیرۆك نوسین ئەوەندە سانایە؟ یان ئەم كارە دەكرێت بكرێت؟ بۆ چونتان چیە؟

وە/ من هیچ یاسایەك لە ئەدەبدا نابینم، واتە ناكرێ ئەدەب وەك بیركاری و فیزیا یاسای هەبێت، بەڵكو خەیاڵ دەور ئەبینێ لەگەڵ توانای نوسەر، ئەوەی تۆ باسی ئەكەیت ئەكەوێتە سەر توانا و

فراوانی خەیاڵی نوسەر.

پ8/ هەندێك چیرۆك لە گەڵ نوسینیاندا لای خوێنەر دەمرن، و کۆن دەبن، دەتوانی پێمان بڵێیت خاڵە بەهێزەکانی چیرۆکی زیندووی نەمر چین؟

وە/ ئەم پرسیارە هەمان وەڵامی پرسیاری دووەمی هەیە، واتە نووسەر ئەبێت توانای ئەناتۆمی کۆمەڵگەی خۆی هەبێت، لەگەڵ زەمەن و ڕوداوەکانی سەردەمی خۆیدا بێ، کاڵڤینۆ دەڵێت” ڕووەك ناسیەکەی باوکم زۆر سودی هەبووە بۆ دنیای نوسینی من، چونکە شارەزای ڕەگەکانی ئەو تۆمایانەبووم کە لەسەری ئەنوسم، فێری ئەوەبووم وەك ڕەگ بە وارو وێخی شتەکانا بچمە خوارەوە.

جوتیار ئەحمەد:
لەدایك بووی (1980) لە شاری سلێمانی.
بڕوانامەی لە بەشی شوێنەوارناسیدا هەیە.
لە ڕابردوودا دوو کۆمەڵە چیرۆکی بڵاوکردۆتەوە، بەناوەکانی (سوارەکانی وشە، ڕێچکەی مێرووڵەکان)
دواین بڵاوکراوەی ڕۆمانێکە بەناوی (ئایەتەکانی سورەیا).